

surat actum, nisi secundum modum *cognitionis*, quæ si nulla est, nullum quoque peccatum est : si minor vel major, minus vel majus peccatum est : ergo si finita est cognitio, etiam finitæ tantum malitiæ peccatum est ; alioquin virtutes theologicæ, visio beatifica, et peccata venialia *simpliciter* infinita forent. Adde, hoc ipso quod malitia et offensa possit *augeri*, cum nulla sit determinata peccati malitia omnem intra genus suum possibilem malitiam formaliter vel eminenter continens ; nullum peccatum dici posse simpliciter infinitum.

Si ais 1º. Quantitas offensæ desumitur a dignitate offensi. Offensa est vere divina ; ergo et infinita. Satisfactio personæ infinitæ est infinita ; ergo et offensa personæ infinitæ.

R. Dignitas offensi mensurat offensam secundum modum cognitionis ; hæc cum in offensis creaturarum sit duntaxat finita, æquare dignitatem non potest. Ut offensa sit *divina*, sufficit cognosci personam offensam esse divinam ; sicut, ut offensa sit regia, satis est cognosci personam offensam esse regem : ut sit *infinita*, debet cognosci dignitas Dei offensi quantum cognoscibilis est. Persona infinita in *satisfactione* influit per se, immediate, et ut principium quod intrinsecum, cum actiones sint suppositorum : persona autem infinita offensa in offensam influit tantum ut objectum extrinsecum, et mediante cognitione, eaque finita. Proin actiones Christi, quamvis in entitate sua finitæ, infiniti tamen valoris sunt, quia Verbum non dignificat merita *ut cognitum*.

Si ais 2º. Sanctitas personæ est forma intrinsece dignificans actus meritorios ; ergo et vilitas personæ offendentis intrinsece indignam reddit offensam. Satisfactio condigna pro peccato dari non poterat, nisi a persona infinite digna ; ergo peccatum supponitur esse infinitum.

R. *Meritum* tanquam obsequium supernaturale non provenit nisi a principio supernaturali intrinseco ; *demeritum* autem, ceu opus naturale morale, præcise provenit a principiis effectivis et directivis moralitatis, inter quæ vilitas personæ non recensetur. *Satisfactio* pro peccato requirebat personam divinam, non propter malitiam peccati infinitam, sed propter æqualitatem personarum, offensæ et satisfaciendæ, in qua fundatur satisfactio proprie talis.

Si ais 3º. Peccatum excedit omne malum finitum : præponderat omnibus bonis operibus in infinitum multiplicatis : non est prudenter eligibile præ aliis etiam infinitis malis ; ergo infinitæ malitiæ est.

R. Peccatum excedit omne malum, quod est extra suum ordinem ; et sic infinitum est *secundum quid* et ratione ordinis, quia major offensa non datur, quam divina : non autem excedit omne malum etiam intra suum ordinem, quia semper possibilis est major gradus et intensio malitiæ ; et sic nullum est in se ac simpliciter infinitum. Quod præponderet infinitis operibus bonis, inde tantum sequitur, peccatum esse superioris et perfecte *infiniti ordinis*, ad quem non pertingunt ulla creaturæ obsequia, utpote finita. Instantia est in peccato veniali. Non est eligibile præ aliis infinitis malis, ob sui cum divina voluntate, quæ est regula omnis electionis, oppositione ; non ob malitiæ infinitudinem.

Si ais 4º. Peccatum aufert a Deo bonum infinitum, scilicet rationem finis

ultimi : privat hominem Deo, bono infinito : meretur pœnam æternam, adeoque infinitam ; ergo et ipsum in se infinitum est.

R. Peccatum aufert a Deo rationem finis ultimi *extrinsecam*, qua Deus actu præfertur aliis omnibus : non vero *intrinsecam*, quæ de se est digna, ut omnibus creatis antepônatur ; scilicet infinitam Dei excellentiam et bonitatem. Privat hominem Deo, infinito quidem bono, at finite tantum nobis communicabili. Meretur pœnam tantum *extensive* infinitam, cum intensive infinita possibilis non sit ; et sic Deus punit quidem infra condignum quoad intensionem, non autem quoad durationem.

CAPUT II.

DE CAUSIS ET EFFECTIBUS PECCATI.

ARTICULUS I.

AN DEUS SIT CAUSA ET AUCTOR PECCATI ?

20. *Nota.* Deum peccati causam statuerunt *Simon Magus*, *Cerdon*, *Marcion*, *Manes*, aliique post illum, qui bina omnium principia, aliud bonum, aliud malum, posuere. *Florinus* quidam Seculo II. Deum peccati auctorem aperte blasphemavit, plusquam hæreticus inde a S. IRENEO dictus (in fragm. epist. ad eumd. opp. p. 339). Eum Sec. XVI. secuti sunt *Libertini* ; quorum duces præcipui *Coppinus* et *Quintinus*, Sutores Flandri. Negabant hi quidem, peccata quidpiam præter inanem ac falsam opinionem esse ; affirmabant tamen, quæ ab hominibus peccata dicuntur, a Deo, solo omnia in omnibus operante, fieri.

Hos duobus libris oppugnavit *Calvinus*, ipse tamen æqualis blasphemiarum reus ; peccata enim hominum Deo *volente, desinente, imperante et impellente* fieri plurimis in locis suarum Institutionum, Libri de æterna prædestinatione, aliorumque operum scripsit. Unde BELLARM. L. 2. de amiss. Grat. cap. 4. et seqq. demonstrat, a *Calvino* etiam fatendum, vel quod Deus vere peccet, peccatique auctor sit, vel quod peccatum præter inanem falsamque opinionem habeat nihil. Idem docuit olim *Lutherus*, ut patet ex assert. art. 36. et *Melanchton* in Comment. ad cap. 8. epist. ad Rom.

21. *Dico.* Deus non est causa vel auctor ullius peccati. Est de fide.

Prob. EX SCRIPTURA, quæ disertis verbis negat Deum *facere, velle, imperare peccata*, aut ad ea *incitare*. I. Sap. 11. v. 25. de Deo dicitur : *Nihil odisti eorum, quæ fecisti*. Sap. 14. v. 9. autem : *Similiter odio sunt Deo impius et impietas ejus*. Ergo Deus non facit impium et impietatem. II. Psal. 5. v. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es*. Ps. 44. v. 8. *Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem*. III. Eccli. 15. v. 21. *Nemini mandavit impie agere*.

Jerem. 19. v. 5. *Ædificaverunt excelsa Baalim, ... quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.* IV. Eccli. 15. v. 11. *Non dixeris, per Deum abest: quæ enim odit, ne feceris. Non dicas, ille me implanavit: non enim necessarij sunt ei homines impij.* Jac. 1. v. 13. *Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est. Ipse autem neminem tentat.*

Conf. Scriptura docet, peccatum soli creaturæ proprium esse; Osee 13. v. 9. *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxiliium.* Joan. 8. v. 44. *Cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur. Quia mendax est, et pater ejus. Ergo nullo modo in Deum referri potest.*

Prob. EX TRADITIONE. I. CONCILIORUM. ARAUSIC. II. (Labb. t. 4. p. 1670.) Can. 23. hæc habet: *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo displicet.* Et Can. 25. *Aliquos ad malum divina potestate prædestinatos non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, illis cum omni detestatione anathema dicimus.* TRIDENT. Sess. 6. Can. 6. *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permissivè solum, sed etiam proprie et per se, adeoque ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.*

II. PATRUM testimonia obvia sunt, et in decursu quædam afferentur. Inter eos S. IRENEUS integrum opus contra hæresin hanc, teste Eusebio. L. 5. Hist. c. 20. edidit: S. BASILIUS homiliam, quam inscripsit: *Deus non est Auctor malorum:* S. AUG. Libros *de libero arbitrio* ex eadem potissimum causa etiam scripsit.

Prob. EX RATIONE. Deus causa et auctor peccati dicitur, vel quia ad id hominem moraliter movet: vel quia physice necessitat: vel quia concurrat, cum posset non concurrere: vel quia illud permittit, cum possit impedire.

Sed *primum* est falsum, cum Deus peccatum prohibeat, ab eoque pœnis propositis deterreat; aut si verum foret, nec sanctus esset, nec justus scelerum ultor. Falsum etiam est *secundum*, cum homo libere peccet; si minus, homo non peccaret. *Tertium* non facit Deum peccati auctorem; tum quia ejus concursus creaturis est debitus: tum quia ex se est indifferens: tum quia ab actione creata logice determinatur, et contra intentionem datur. Neque *quartum* id evincit; quia Deus peccatum impedire non tenetur, et jure non impedit; tum ut debitum causæ universalis impleat: tum ut, quod Aug. Enchir. c. 2. et 11. ait, *etiam de malo beneficiat.*

22. *Obj. I.* SACRA SCRIPTURA pluribus modis Deum declarat auctorem peccati. 1°. Tribuit Deo universim omnia mala. Sic Amos 3. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Isa. 45. 7. *Ego Dominus... faciens pacem et creans malum.*

R. D. Tribuit Deo omnia mala pœnæ C. mala culpæ N. De primo textu autem S. Aug. conf. Adimant. c. 26. ait: *Malum hoc loco, non peccatum, sed pœna intelligenda est.* Idem sensus est textus secundi, ut S. Hier. in hunc locum aperte dicit.

2°. Significat Deum velle et decrevisse, ut mala fiant. Sic Genes. 45. *Non vestro consilio, ait Joseph, sed Dei voluntate huc missus sum.* Actor 2. *Hunc,*

Christum, definito consilio et præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affligentes interemistis.

R. N. In his et similibus duo spectanda sunt: 1um. voluntas et actio mala fratrum et Judæorum; hanc Deus præscivit, non tamen voluit aut decrevit: 2um. perpessio hujus mali bona, et secutura inde exaltatio Josephi ac redemptio nostra; hæc ex præviso malo bona voluit et decrevit Deus elicere. Hinc Gen. 50. v. 20. JOSEPH ad fratres: *Vos cogitatis, ait, de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, ... et salvos faceret multos populos.* Et S. LEO serm. 67. (al. 65.) de pass. Dom. 16. c. 2. *Diversum multumque contrarium est id quod in malignitate Judæorum est præcognitum, et quod in Christi est passione dispositum. Non inde processit voluntas interficiendi, unde moriendi; nec de uno exitit spiritu atrocitas sceleris et tolerantia Redemptoris.*

3°. Docet Deum creare impios, ut postea in eorum pœnis manifestet suam justitiam. Sic Prov. 16. *Universa propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum.* Exod. 9. *Idcirco autem posui te, Pharaonem, ut ostendam in te fortitudinem meam.* Ubi ad Rom. 9. dicitur: *Excitavi te.* Et ibid. *An non habet potestatem figulus lutæ, ex eadem missa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?*

R. D. Docet Deum creare impios formaliter tales, hoc est, quos ipse impios faciat N. materialiter tales, hoc est, quos videt ex propria electione impios futuros, *subd.* ita ut decretum, ad justitiam in impiorum supplicijs demonstrandum, præcesserit culpæ prævisionem N. ita ut prævisio culpæ antecesserit decretum C. Itaque Deus etiam impium, qui sua sponte ad diem malum iturus erat, creavit ad gloriam suam. Sic enim Aug. epist. 106. (al. 186. n. 23.) ad Paulin.: *Quamvis peccata non fecerit, naturas tamen ipsas, quæ per se ipsas sine dubio bonæ sunt, quibus tamen ex arbitrio voluntatis futura essent vitia peccatorum, et in multis talia quibus esset æterna pœna reddenda, quis nisi Deus creavit?*

Pharaonem, cujus liberam perviciam præviderat, posuit ac conservavit in regno, ut interpretatur RUPERTUS TUTIENS. in hunc locum, ad exercitium patientiæ Israelitarum, et potentiæ suæ manifestationem. *Novit ergo Deus, inquit Aug. q. 32. in Exod. 1., bene uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, sed perfert eos patienter quousque scit oportere; non inaniter, sed utens eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum.* Denique sensus allegoriæ de vasis figuli est, homines, qui peccato originali vel etiam actuali damnationem meruerant, alios per misericordiam Dei salvari, alios pro meritis suis per suam justitiam pœna affici.

Ita explicat S. Ate. ep. 105. (al. 194. n. 30.) ad Sixt. *Quamvis Deus faciat vasa iræ in perditionem, ut ostendat iram et demonstret potentiam suam, qua bene etiam ulitur malis, et ut notas faciat divitijs gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ fecit in honorem, non damnabili massæ debitum, sed suæ gratiæ largitate donatum; tamen in eisdem iræ vasis, propter meritum massæ in contumeliam debitam factis, id est in hominibus propter naturæ quidem bona creatis, sed propter vitia supplicio destinatis, iniquitatem, quam rectissima veritas improbat, damnare novit ipse, non facere.*

4°. Dicit Deum homines ad peccandum incitare et impellere, jam per se, jam per angelos malos. Sic L. 2. Reg. c. 16. *Dominus præcepit ei (Semei), ut*

malediceret David. Ibid. c. 24. *Commovet* (Domini furor) *David... dicentem: vade, numera Israel et Judam.* Et L. 3. c. 22. Deus spiritui malo, qui promiserat se decepturum Achab, ait: *Decipies, et prævalebis. Vade, et fac ita.*

R. D. Dicit Deum incitare et impellere proprie, hoc est, physice movendo voluntatem, vel moraliter per verum et proprium mandatum, suasionem aut alium modum impellendo N. improprie tantum et tropice C. Dicitur autem per tropum tripliciter Deus imperare malum, vel ad illud incitare. Primo quatenus permittit diabolum vel hominem male agere, sicut qui fræna equo generoso laxat, aut cani venatico funem solvit, incitare ad cursum aut ad prædam immittit dicitur. Hunc modum tum alibi, tum L. de grat. et lib. arb. c. 23. S. Aug. usurpat: *Quando auditis, inquit, dicentem. Dominum, Ego Dominus seduxi Prophetam illum, etc... Quem vult, obdurat: in eo quem seduci permittit vel obdurari, mala ejus merita credite.* Secundo, quatenus non tantum permittit malos male agere, sed deserit etiam eos, contra quos mali agunt. Hujusmodi indicium præbet Aug. epist. 89. (al. 157. n. 5.) dum exponens illud: *Et ne nos inferas in tentationem,* ait: *Intelligitur, ne nos inferri deserendo permittas.* Tertio, quatenus voluntates jam ex se malas ordinat ad unum potius malum, quam aliud; vel *permissive,* impediendo scilicet, ne hoc faciant malum, sinendo autem, ut faciant illud: vel *positive tantum occasionaliter,* immittendo scilicet affectum vel cognitionem bonam, unde malus sumat occasionem judicandi melius esse facere hoc, quam illud malum.

Hunc modum adhibuit HUGO a S. VICTORE L. 1. de Sacram. Parte 5. c. 29. (opp. t. 3.) *De illo autem modo divinæ moderationis, quo malas etiam voluntates... ad suum arbitrium temperat et inclinat, hoc sentiendum est: ut credatur Deus malis voluntatibus non dare corruptionem, sed ordinem.* Et infra: *Voluntati malæ vitium est ex ipsa, quo mala est: ordo autem ex Deo est, quo per velle sive ad hoc sive ad illud est... Potest ergo voluntas mala in se corrumpi et resolvi per proprium vitium quod ei aliunde non datur: sed non potest per velle extra se præcipitari, nisi qua ei via aperitur.*

S. AUGUSTINUS vero et THEODORETUS in illud Psal. 104. v. 25. *Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus;* dicunt Deum id fecisse non pervertendo *Aegyptios,* sed benefaciendo Israelitis, unde illi majoris odii occasionem acceperunt. Atque ex horum uno vel pluribus explicari possunt omnia objecta; de quibus præterea advertit: in secundo textu, Deo permittenti adscribi, quod Satan fecisse L. 1. Paralip. c. 21. legitur: in tertio autem imperativum modum adhiberi pro significando futuro, secundum usurpata alibi etiam in Scriptura phrasin. Simili ratione respondetur ad ea, quæ ex L. 2. Reg. cap. 12. de *Absalonis incestu* et aliunde de aliis obijciuntur.

5º. Asserit Deum excæcare et obdurare homines malos; cæcitas autem et durities, juxta S. Aug. L. 5. contra Julian. c. 3. n. 8., peccatum, causa et pœna peccati est. Sic Joan. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: excæcavit oculos eorum et induravit cor eorum.* Et ad Rom. 9. *Cujus vult miseretur, et quem vult indurat.*

R. D. Asserit Deum excæcare et obdurare homines positive, hoc est, falsa præjudicia et erroneam conscientiam illis immittendo, quæ est cæcitas mentis, et affectum pravum ac admonitionum divinarum contemptorem voluntati tribuendo, quæ est duritia cordis N. negative duntaxat vel per-

missive, scilicet cæcitatem et duritiem non impediendo, hominibus non miserendo, eos deserendo, et uberiora ac congrua auxilia, quæ dare non tenetur, subtrahendo C. Constans hæc est interpretatio S. AUGUSTINI. Sic enim ep. 105. (al. 194. n. 14.) ad Sixtum loquitur: *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* L. 1. ad Simpl. q. 2. n. 13. *Obduratio Dei est nolle misereri; ut non ab illo irrogetur aliquid quo sit homo deterior, sed tantum quo sit melior non irrogetur.* Et Tract. 53. in Joan. n. 6. *Sic excæcat, sic obdurat Deus, deserendo et non adjuvando: quod occulto judicio facere potest; iniquo non potest.*

Positiva autem excæcatio et obduratio est ab ipso homine; quod DAVID significavit monendo, dum Ps. 94. v. 8. dixit: *Nolite obdurare corda vestra;* CHRISTUS autem reprehendendo, dum inquit Matth. 13. v. 15. *Incrassatum est cor populi hujus, et auribus graviter audierunt, et oculos suos clausurunt, ne quando videant oculis, et auribus audiant, et corde intelligant, et convertantur, et sanem eos.*

23. Obj. II. S. AUGUSTINUS etiam peccata dicit fieri Deo volente, decernente, faciente et incitante.

R. Etsi hoc doceret, contra dogma fidei nihil probaret, sed deserendus foret. Damnata enim ab Alex. VIII. est hæc propositio 30. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute tenere potest, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Sed quam falso hoc a Calvino obijciatur, videamus.

1º. Deus juxta S. AUGUSTINUM vult peccatum; nam primo, peccata non fiunt præter Dei voluntatem, nec eo invito, aut otiose spectante, aut imprudente, ut constat ex Enchir. c. 100. *Non fit præter ejus (Dei) voluntatem, quod etiam contra ejus voluntatem fit; quia non fieret, si non sineret: nec ulique nolens sinit, sed volens;* ergo a Deo volente fit peccatum. Secundo, velle permittit includit velle fieri: atqui Deus vult permittit peccatum, ut patet ex textu jam citato; ergo. Tertio, Deus vult bonum: sed peccata fieri est quid bonum, ut ait ibid. Aug. c. 96. *Quamvis quæ mala sunt in quantum mala sunt, non sint bona; tamen ut non solum bona, sed etiam sint et mala, bonum est.* Quarto, etiam Deus vult peccatum ipsum, licet bona voluntate, nam ibid. c. 101. dicitur: *Aliquando bona voluntate homo vult aliquid, quod Deus non vult... et rursus fieri potest ut hoc velit homo voluntate mala, quod Deus vult bona.*

R. N. Ass. ad 1um. D. C. Ergo Deo volente permittit, fit peccatum C. Deo volente fieri N. Deus erga peccata non habet positive velle, quia bonus et justus est: talis autem non esset, si peccata vellet. Nec etiam habet positive nolle, quia omnipotens est: talis autem non foret, si aliquid fieret ipso absolute nolente. Habet tamen negative nolle seu conditionate non velle, quatenus peccatum prohibendó vult aut non fieri peccatum, aut puniri eum, qui peccat. Ex hac itaque ratione, et quia Deus vult permittit ut fiant peccata, apparet, quod peccata non fiant Deo imprudente, aut simpliciter invito, aut præter ejus voluntatem.

Ad 2um. N. vel D. M. Velle permittit includit velle fieri, ex parte permittentis N. ex parte facientis C. Velle permittit mala est velle non impedire, ne fiant mala; quod potest esse bonæ voluntatis, præsertim in Deo, ad quem